

ZADNJA IZMENA

Marcel Möring

Silno hrepenenje

Sam?

Ena izmed oddelčnih tajnic je stala pri vratih.

Greš še kaj v klet?

Prikimal sem.

Prinesi mi sveženj papirja za tiskalnik, boš?

Okej.

Vrgla mi je poljubček in izginila. Stopil sem k mizi, potegnil vse kartice na kup, zaklenil omare in zapustil arhiv. Po bleščečem linoleju hodnika sem stopil do dvigala. Za odprtimi vrati so sedele tajnice in tipkale, moški v belih srajcah pa so zijali v zaslone svojih računalnikov. Šel sem mimo Huizingove pisarne. Sedel je za pisalno mizo in nekaj motovilil s sponko in elastiko. Dvignil je roko v pozdrav, ko sem šel mimo.

Pritisnil sem na gumb dvigala in opazoval lučke, ki so se prižigale nad vrati. Vse se dogaja hkrati, sem pomislil. Lisa govori o nečem, česar ne razumem, in nenadoma začnem razmišljati o svojem bianco spominu, Huizing pove, da se bo projekt ustavil, jaz pa mislim na Echa. Kaj je to? Duh, ki pravi, da je bilo lepo? Prebudi se, Sam? Poglej okoli sebe! Saj vidim, sem odvrnil svojim mislim. Zdi se mi, da je svet drugačen, kakor sem si ga predstavljal. Verujem! Aleluja!

Stopil sem v dvigalo in pritisnil na K za klet. Dvigalo se je začelo spuščati (ali pa se je stavba dvigala, v platonskem svetu je prvo enako res kakor drugo) in potipal sem v žepu suknjiča, ali imam s seboj cigarete. Odkril sem neko staro Lisino škatlo, v katero je bil stlačen prozoren plastični vžigalnik. Vrata so se odprla, fluorescenčna luč v kleti je posvetila. Beton se je rahlo bleščal, vonj po lesu in papirju mi je udaril v nos. Zadaj v kleti, kjer so stali sodi z razrezanim papirjem in je viličar pridno čakal na delo, sem s polic potegnil zaboj s tiskalniškim papirjem. Sedel sem nanj in si prižgal cigareto.

Sedla sva na vlak proti vzhodu, z Rafom, do najvzhodnejšega kraja, do katerega sva se lahko peljala z vlakom, do kraja, kjer so se tiri končali s prečnim drogom. Tam sva izstopila in se odpravila na pot. Odpravila sva se po poti, ki je sekala tire pod pravim kotom, in medtem ko sva molčala in mislila na vse, kar bova storila, vsaj jaz, ter skušala ugotoviti, kje sva in ali nama bo kdaj uspelo zapustiti to pustinja kamenja in asfalta in nizkih hiš bogu za hrbtom, medtem ko sva tako hodila, sva avtomatsko privzela vrstni red, ki se ga odtlej nikoli več nisva znebila: Raf spredaj, rahlo sklonjen, tavajoč, jaz zadaj, s palci, zataknenimi za naramnice nahrbtnika, zijaje v neko točko med njegovimi rameni.

Klatila sva se po redko poseljenih območjih, od enega do drugega priložnostnega dela (in če ni bilo nobenega, sva skušala najti kako dobro dušo), leto dni. Dokler ni prišel konec v obliki rdečega chevroleta.

Bilo je oktobra. Že mesec ali dva sva delala v tovarni krompirjeve moke. Raf je stal pri sortirnem stroju pod zaprašenim oknom, in če je pogledal skozenj, ga je vedno prvi zagledal, rdečo piko na sivi črti ceste skozi ravno krompirjevo deželo, vžigalična glavica, ki je počasi podrsala po neskončno razvlečeni vnetilni površini. Tedaj je bilo pol dvanajstih. Po prihodu se je utrujeni chevy ustavil na neki kotanjasti stranski cesti, med dvema poljema, razvlečenima, do koder ti seže oko, s katerih so se dvigale meglice, bili pa sta sivi in prazni.

Tri četrta na dvanajst se je pri zamegljenem prostoru najprej oglasil direktor. Videli smo, kako je, puhajoč v roke, okrog ustrojenega telesa mu je plahutal suknjič, postal pri sprednjih desnih vratih, nerodno sklonjen, dokler se ta niso odprla in je smel vstopiti in je, ham, izginil. Včasih se je avto potem začel lahno zibati, kakor da bi v njem plesali, to pa seveda ni bilo res. Vsakdo, vsa tovarna, je vedela, kaj se dogaja. V chevyju je sedela Rika. Ona je dajala za veleporabniško tarifo.

Direktor je potreboval četrta ure, potem pa je padel skozi vrata, vsakič znova, in stekel-zdirjal nazaj do tovarne, nekako tako, da je dajal vtis, kot da se je nenadoma spomnil nečesa izredno pomembnega. Potem ko se je vrnil v tovarno, se je oglasila sirena.

Z leti se je v vrsti, ki je med odmorom stala pri avtomobilu, uveljavil poseben vrstni red. Kako dolgo si že v tovarni, kako močan si, kako zviti, kako zanimivo si se znal ustiti, vse to je lahko pomembno vplivalo na odmerjeno mesto. V najinem času je v vrsti stalo petnajst mož, in kdor je prišel na vrsto zadnji, je moral imeti dober želodec. Rika je sicer še vedno bila podobna sanjski ženski fantiča, ki preveč sanjari in je premalo počel, toda po trinajstih moških je v avtu močno dišalo po šampinjonih in je bila Rikina obleka lepljiva, da se bog usmili. Zadnji so se morali dobesedno prebiti skozi seme drugih. Z Rafom sva stala zadaj.

Konec koncev se pozneje vprašaš, kako da si se za božjo voljo konec tedna z vso tovarno spravil naskočiti kurbo za dva desetaka, toda po enoletnem pohajanju, prenočevanju v zaplesnelih sobicah in skednjih, polnih podgan, nošenju enih in istih cunj nekaj dni zapored in včasih samo nekaj deževnice, da si si oplaknil obraz in roke, po vsem tem se nama ni zdelo samo običajno, da sva s trinajstimi drugimi hitela k chevyju, temveč sva si tega celo globoko in strastno želela.

Rika je imela štirideset let, že nekaj čez štirideset, in imela je goste črne lase, ki so bili verjetno natupirani, ko je prišel k njej direktor, in so se pri naslednjih trinajstih strankah vedno bolj ulegali, dokler nisva prišla na vrsto midva, in je že razkrečeno ležala na širokih usnjenih sedežih, z odsotnim, utrujenim pogledom, z vlažnimi prameni prek obraza, in je stokajoč govorila: Malo se podvizajte, fantje. Rika je zmatrana. Raf prvič ni mogel. Tako odsotna je bila, tako nič kaj živo bitje, da mu ni prišlo na misel, da kdo od njega kaj pričakuje. Nikakor si ni mogel predstavljati, da bi s tistim tam začel ljubezenske igrice.

Nisva vedela, od kod je izhajala ta navada. Tega ni vedel nihče. Vsakdo, od vodje izmene do razkladača, se je še spominjal, kako je začel na koncu vrste in se z leti prirnil do bolj poželenja vrednega mesta. Raf je menil, da je to začel direktor, ker je bil neporočen in malo čuden, toda po mojem je prišla Rika naokoli že tedaj, ko so tovarno še gradili, in je imela več takih naslovov. Prepričan sem bil, da so bili v okolici drugi kraji, kamor se je dopoldne, ob določeni uri, pridrsal rdeči chevy in so vsi skupaj, najprej direktor, potem pa delovno ljudstvo, postavili tedensko piko na i.

Nekega dne sva šla z Rafom domov in po poti razpravljala o naši stalni petkovi temi: kako nepravilno da je, da bova ostala na koncu vrste, dokler ne bo kdo umrl, ali pa šel delat kam drugam, če ne bova predtem že sama zapustila tovarne.

Ti dedci imajo vsi doma žene, se je pridušal Raf, to je pomenilo, da so oni lahko, kadar so hoteli.

Nama je bilo enaindvajset in triindvajset let in svoje seksualne izkušnje sva lahko preštela na prste ene roke. Romala sva naokoli, se preživljala s priložnostnimi opravili, na katera sva naletela tu in tam, nisva se brila in, večino časa, niti umivala ter nobene ženske nisva imela na razpolago.

Morava se pobrigati, da prideva naprej, sem dejal, zatopljen v misli, v kakršne sem se ob petkih venomer zatopil, o Riki, o tovarni, o milijonih krompirjev, ki so v enem dnevu švignili mimo tebe in kam bodo odšli in kdo jih bo jedel, skratka: o življenju.

Po asfaltni cesti sva šla do vasi, oddaljene približno štiri kilometre. Tam je bila avtobusna postaja in bife, kjer sva vsakič doslej začela splakovati prah ištarja in ostare in vseh drugih krompirjevih vrst, ki so jih poimenovali po že davno izumrlih boginjah plodnosti. Prah ti je tičal v obleki, v laseh, v očeh, v majhnih gubicah in navsezadnje v mesu. Nisi se ga mogel znebiti.

Če si imel smolo in si se moral splaziti na tekoči trak, ker se je kje kaj zataknilo, potem si se po vseh štirih plazil med krompirjem, in nekaj ga je bilo že tako pretlačenega, da si se ugreznil v krompirjev sok, ta sok pa je udaril na črno, tako da si imel zvečer črne roke, črne packe na obrazu, črna stopala in celo črna kolena. Kolikor dlje je trajala kampanja, toliko bolj si bil umazan in toliko več težav si imel, da si se pošteno umil. Nekaj možakarjev se je umivalo z biotexom, to je bilo edino, kar je pomagalo, slaba stran tega pa je bila, da se ti je koža na rokah tako izsušila, da je bila kot papir in se je potem scefirala, nato ti je krompirjev sok prodril še globlje v telo. Svinjsko delo.

V bifeju sva zmeraj pila kavo in žganje. Po štirih kilometrih pešačenja sva bila tako premražena in izčrpana, da sva se samo s tema pijačama hkrati še lahko za silo ogrela. Raf mi je sedel nasproti, lahko je visel v stolu, ki ga je na dveh tacah prislonil k opažu. Tistega dne je bil siten kot še nikoli.

In največje sranje je, je rekel, kakor da sva bila sredi pogovora in je dokončal že prej začeti stavek, največje sranje je, da se kampanja naslednji teden konča in da bova potem čisto brez.

Meni se to ni zdela taka tragedija. Rika je bila sicer na svoj način vredna poželenja (bilo je neke vrste samozadovoljevanje, tako neprizadeto je ležala poleg tebe, da nisi imel občutka, da si se s kom, v tistem času se mi je zdelo to zares pomirjevalno), toda misel na to, da jo moram deliti s trinajstimi drugimi, da bi jo potemtakem za njimi moral imeti, me je hkrati silila na bruhanje. Samo to čakanje v vrsti, prestopajoč z ene noge na drugo, vrsta moških, iz katere se je kadilo, puhajočih v roke, z visoko zapetimi plašči, molčočih, že samo to se mi je zdelo zadosten razlog, da bi bila lahko skoraj vesela, ker odhajava. Vedel sem, da Raf misli enako, a da pri njem ta odpor prekriva debela odeja poželenja in zavisti. V tistem letu sem ugotovil, da je takšen, tip, ki počne stvari, ker si jih je pač zabil v glavo, zakaj, tega pa često niti sam ne ve več, pa vendar tiči nekje v njem in nekaj ga žene naprej, neki motor, ki ga poganjajo trma, poželenje in zavist.

Ko sva tako sedela, ob petkih, in sem ga gledal, kako je visel ob steni, izmenoma srkal kavo in žganje, potem sem vedno znova dojel, zakaj so ljudje zmeraj takoj vedeli, da sva brata. Imela sva sestavine, ki jih morajo imeti bratje: bila sva si podobna, toda ne preveč, razlikovala sva se, vendar

tudi ne preveč. Raf je bil srednje velik, meter osemdeset, petinosemdeset, in je imel obraz z nežnimi potezami, ne da bi bil zato videti šibak. Njegov veliki upognjeni nos je bil mehak, prijazen kljun na obrazu, ki se ti je zazdel na prvi pogled malo usekan. Jaz sem približno pet centimetrov manjši, imam pa približno isti obraz, s to razliko, da imam strnišče na bradi in da nosim zamegljena očala, manjka pa mi tudi njegova olivnata barva kože, zares manjka, kajti vse prepogosto so me ljudje spraševali, ali sem mogoče bolan, da sem tako bled. Ko sva stopala ob cesti, od ene luknje v tleh do naslednje, od tovarne krompirjeve moke do tovarne sladkorja, potem naju je po navadi dokaj hitro kdo pobral, kajti z najinima nežnima obrazoma in nedolžnima topima, krivima nosoma ter dejstvom, da sva bila po videzu podobna izgubljenima tabornikoma, z vsem tem sva zbujala vtis kolikor toliko prijaznega, nekoliko dobrodušnega dua.

Morava si izmisliti kako zvijačo, je rekel Raf. Dvignil je roko, še za dve kavi in dvakrat žganje, ter se še bolj upognjeno usedel na stol, naslonjen k zidu.

Zvijačo, sem dejal.

Ultimo trik, je rekel, poslednjo veliko jebancijo. Sklonil se je naprej in njegov stol je pristal na štirih tacah. Poslušaj, je rekel. Poslušaj ...

V tem koncu dežele se na koncu kampanje, preden se jesen zares začne, vreme naglo obrne in začnejo se nevihte in nalivi. Prve tedne se severni veter kakor jeklena plošča potegne prek ravnine, toda po mesecu ali dveh se zjutraj prebudiš z izsušenimi usti ter razbijajočo glavo, in ko se ozreš skozi okno, zagledaš, kako se prah v velikanskih oblakih kakor rumenorjav valjar kotali prek horizonta. Brez napovedi, ne da bi vsaj v sanjah lahko pričakoval, se temperature v eni noči dvignejo za deset, petnajst stopinj. Potem napočijo dnevi, ko zelenje tistih nekaj nizkih zverženih dreves, ki ločijo eno polje od drugega, zamolklo in naveličano frfota na vejah, ljudje pa postanejo ravno tako zamolkli in naveličani, dokler se temperatura toliko ne dvigne, da ti udari v glavo, kakor temu rečejo. To traja dva ali tri tedne in v tem času lahko stopiš zvečer v gostilno in je verjetnost, da boš lahko videl pretep, kakršnega še nikoli nikjer nisi doživel, ena proti dve. Brez dokazljivega razloga skoči kdo, ki je ves večer sklonjeno in zamišljeno sedel za kako mizo, pokonci, dvigne stol nad glavo in se spravi na koga. Gostilničar pri Poti do amena, kjer vedno čakava avtobus, nama je nekoč povedal, da si lahko skorajda sveto prepričan, da se potem

izbojuje nekaj, kar sega vse do časa pred našim štetjem. Moški, ki so v obdobju mraza najboljši prijatelji, se, ko se dvigne topli veter, nenadoma spomnijo, da je njegovemu prapradedku nekoč stari stric bogve koga zavrnil pravico do uporabe poti prek njegove zemlje in da te žalitve doslej še nihče ni dodobra poplačal.

Ko je bil spet petek, najin zadnji dan kampanje in verjetno tudi najin zadnji dan v tej okolici, je bilo že tri dni toplo. V torek zjutraj sem v najinem penzionu odgrnil krpo, ki je zakrivala okence poleg moje postelje, in videl, kako se v daljavi jugovzhodnik kotali prek ravnine. Tistega dne in naslednje dni je bilo topleje, bolj prašno in soparno kot kadar koli dotlej. Včasih se je veter umiril in je bilo nekaj ur brezvetrje, ko pa sem potem dvignil pogled, sem videl stebre prahu in peska, visoke kot kumuluse. Četudi bi v hipu prenehalo pihati, bi trajalo še cel dan in celo noč, preden bi se zrak spet očistil, in še tedaj je bila velika verjetnost, da se bo dvignil nov veter, ki bo ves ta prah spet dvignil, tako da si najmanj mesec dni, morda celo dva, živel v ozračju, ki je bilo še najbolj podobno kakšni še nikoli prezračeni odeji.

Ob pol osmih se je širok pogonski jermen sortirnega stroja piskajoče in hrešče pognal. Po traku, ki je skozi lino v zidu, zaprto z gumijastimi lamelami, prihajal od zunaj, je prilezel prvi tovor krompirja. Četudi je bil krompir na začetku kampanje otrobast in vlažen, so bile zdaj le še suhe, prašne kepe, ki so takoj, ko so prišle v notranjost, razpusile prašnat ovoj in tovarniško dvorano napolnile z oblakom finega, rumenorjavega praška. Ob osmih smo bili že vsi videti kakor kroketi, ki so jih ravnokar povaljali v drobtinah. Polagoma so začeli kolesje in pogonski jermeni škripati in cviliti. Če si stal čisto blizu, si lahko slišal, kako je med zobniki velikega dizelskega motorja mlelo na drobno pesek. Z Rafom nama ne bi moglo iti bolj na roko.

Med kavo, medtem ko je polovica ostala pri traku, ki je s polovično močjo tekel naprej, in je druga polovica zunaj odpirala termovke in škatle s kruhom, sta se vodja izmene in Gillis stepla. Vodja izmene, z Rafom še nikoli nisva slišala, da bi ga kdo poklical po imenu, je imel eno samo oko in ni govoril. Če si storil kaj narobe, je prišel k tebi, nepričakovano, te zagrabil od zadaj za ramo s šapo, ki ni bila samo trda in žuljava, ampak tudi jeklana. Jonatan, strojnik, je rekel, da je vodja izmene Gillisov bratranec. Jonatan nama je povedal vse, kar je bilo treba vedeti o tovarni, potem pa

se vrnil k strojem in nikoli več ni spregovoril z nama niti besede. Gillis, ki je bil s svojimi petindvajsetimi leti za polovico mlajši od svojega bratranca, je bil malo slaboumen. Škilil je kakor siamske mačke in njegove obrvi so zrasle skupaj v debelo črno črto. Še Lombrosovi tipi že ne obstajajo, pa jih je bilo v tistih koncih kar nekaj, ki so jim bili presneto podobni.

Sedel sem zraven vodje izmene in pil kavo, ko je Gillis skočil pokonci in zagnal vsebino svojega lončka bratranču v obraz. Vsaj tak je bil njegov namen, toda Gillis ni bil samo slaboumen, tudi meril je slabo. Cel curek je zlil name. Geste pa si le niso napačno razlagali. Vodja izmene je poskočil, se zagnal in Gillisa z žuljavo pestjo močno udaril po nosu. Raf, ki je ostal pri izmeni za trakom, je pozneje prisegel, da je slišal škripati kosti. Gillis je zaplul nazaj kakor vodni stolp, ki ga pri temeljih razstrelijo: najprej se je pognal naravnost v zrak, spet doskočil na tla in potem počasi, toda masivno in mlahavo kakor mrtva utež padel na kup gajbic, ki je ležal ob tovarniškem zidu. Gillis je bil velik, močan dečko s kurjimi prsmi, ki bi jim pri njegovi postavi pravzaprav morali reči slonje prsi. Treščil je na kup gajbic in se ustavil šele nekje sredi hriba zdrobljenega lesa. Preden smo ga lahko osvobodili, se je že spet dvignil, kepa podivjanega mesa, s katere so visele razcefrana obleka in zlomljene latice. Sklonil se je in se zabil vodji izmene z glavo naravnost v želodec.

Skotalila sta se po tleh, medtem ko so drugi jedli sendviče in pili kavo, potem pa, ko je zatulila sirena, sta se dvignila in odšla nazaj noter kot vsi drugi. Ustnica vodje izmene je bila nabrekla kakor zračnica na kolesu, Gilisov nos je bil kot prezrela sliva.

Če so nama z Rafom že šli na roko veter in prah in vročina za najin veliki trik, pa je s temle pretepom polje dozorelo za najino setev. Četrta na dvanajsto je Raf izginil na stranišče in vrgel, ko je bil za stroji, roko finega peska v rezervoar dizelskega olja.

Ob pol dvanajstih se je Raf ozrl na cesto. Nekje v daljavi je videl rdečo piko, ki se je prikazala na obzorju. Rika je bila danes pozna. Ni bila edina. Tudi midva očitno nisva ukrepala pravočasno, kajti stroji so še vedno delovali kakor predtem, škripajoč, tuleč, cvileč od prahu sicer, toda ob takih dnevih je bilo to običajno. Raf se je oziral od traku skozi okno, od okna k traku. Čutil sem, kako se mi je dvignil želodec. Tedaj, rdečega chevyja si zdaj že res lahko jasno razložil na cesti, če si dobro pogledal, si videl celo Rikine črne lase, tedaj se je trak zataknil. Najprej je zakrehal

stroj, potem je oglušujoče zaškripalo in navsezadnje se je trak ustavil in zaustavil tudi pogonski jermen. Krompir je premetavalo na mestu. Počasen dim se je začel dvigati iz zelenosivega ogrodja, v katerem je bil motor. Jonatan je nekaj zavpil, povlekel za ročico, ki bi morala spraviti jermen v prosti tek, pa ga je vodja izmene odrinil stran in pritisnil črni gumb z belimi črkami STOP. V ogrodju stroja smo slišali udarjati pogonske bate ob sesalnik. Vodja izmene je pogledal Jonatana in treščil s pestjo ob pipo dovoda olja. Z groznim pokom je izbilo kos železa skozi jekleno ogrodje motorja. Vodja izmene je široko razprl oči.

Jaz sem pristopil k Rafu in videl direktorja, ki je zapustil svojo pisarno in se ravnokar napolil k avtu. Zaustavil je korak, se obrnil in prisluhnil.

Motor se ni ustavil. Vodja izmene se je zazrl v Jonatana, v nas, v stroj. Raf je zijal v Jonatana. Odprl sem usta, toda preden mi je uspelo kaj reči, je zagnalo še drug kos železa skozi ogrodje motorja. Prešinilo me je, da je najina peščica peska zaustavila in razdrla vso tovarno.

Raf me je dregnil. Ozrl sem se in videl, da se direktor vrača, počasi, sumničavo, vedno hitreje, vse dokler se ni pognal v tek. Raf je stekel k vratom, jih odprl in zakričal direktorju nekaj, česar nisem razumel.

Notri se je stroj še naprej podiral. Iz motorja so se dvigali gosti oblaki dima. Skorajda čutil si lahko, da se je zadeva pregrela.

Ko je direktor planil v lopo, je bilo že zelo težko še kaj videti. Motor, ki se je zdaj očitno krčevito ustavljal, je na vse strani metal kovinske kose.

Stopil sem k Rafu, še vedno je stal pri vratih.

Imaš vse pri sebi?

Raf je prikimal.

Stopila sva k odprtih vratom in opazovala propad tovarnice. Vse se je zgodilo čisto drugače in posledice so bile dosti večje, kot sva bila mislila. Hotela sva zaustaviti stroj, to že, toda tako, kot se je zaustavil vsakokrat, kadar je prišel pesek v motor. Jonatan je moral potem odviti pokrov in vse očistiti. Upala sva, da se bo celo vnel kak manjši pretep, kakor se je pogostokrat zgodilo, kadar se je stroj zagozdil. Za naju je bilo lepo in prav, da se je obrnilo drugače, pa vendar nisem dobro dojel.

Pretep, šibka točka v najinem, če zdaj o njem razmišljam, dokaj majavem načrtu, se je razvnel. Vodja izmene je tulil na Jonatana, saj je povlekel za sklopno ročico, namesto da bi zaprl dovodno pipo, Jonatan ga je molče

poslušal, vendar z rdečo glavo. Celo v zadimljeni dvorani si lahko videl, da so se mu žile na vratu odebelile in napele.

Videl sem zatavati Rafov pogled, do Gillisa, ki je še vedno stal na svojem mestu ob traku, blizu ustja stroja. Direktor je pogledoval od enega do drugega in ves čas kričal: Ustavite to stvar, ustavite. Toda nihče ga ni poslušal, v vrelem loncu, kakršen je bila zdaj tovarniška lopa.

Ko je Jonatan zakuhal in udaril vodjo izmene pod brado, ta pa je s hrptom treščil na črni gumb z belimi črkami STOP, se je stroj ustavil. Nenadoma je bilo vse tiho. V tej nenadni tišini sem videl, kako se je Gillis z orjaškim zamahom zagnal prek traku, tako močno in grozeče, da sem se nehote umaknil korak nazaj in obstal na dnevni svetlobi. Raf je storil enako. V temni in zadimljeni lopi sem videl nekoga stopiti naprej, proti Gillisu. Vodja izmene se je dvignil in stresel z glavo. Jonatan se je pripravil za naslednji udarec. Direktor je kričal nekaj nerazumljivega. Potem so se vsi bolj ali manj hkrati zravsali, z direktorjem na sredi, ki je brezupno poskušal zaustaviti pretep, še preden se je začel. Z Rafom sva se obrnila in stekla stran, proti Rikinemu rdečemu chevroletu.

Poskrbela sva, da sva kolikor mogoče daleč tekla v kritju enega izmed zunanjih zidov, toda ko sva pritekla do avtomobila, sem zaslišal za hrptom kričanje, in ko sem se ozrl, sem videl, da direktor in nekaj drugih mož stojijo med vrati. Nekdo je pokazal na naju. Tisti trenutek je začela Rika obračati avto.

Teci, Raf, teci, sem zavpil. Prešinile so me podobe grozних obračunov. Nekje v glavi se mi je začel oglašati glas razuma, kakor stori venomer, kadar ti ne more več koristiti.

Pravzaprav ni bil tako strašno dober trik, kajne?

Jezus, ne, zagotovo ni bil.

Od dveh prevejanih klatežev bi se pa res lahko pričakovalo kaj več kakor navadna peščica peska v stroj, potem pa na slepo srečo zdirjati do kurbe za dva desetaka?

Sranje, sranje, sranje, sem zaklical, kajti Rika je obrnila avto in usmerila nizko zverino na cesto.

Medtem ko se je chevy pognal, sva pritekla do vrat. Pograbil sem kljuko in pritisnil. Vrata so bila zaklenjena.

Kaj si si pravzaprav pri vsem tem predstavljal? Da se bodo možakarji tamle ravnsali, vtem ko bosta vidva ležala v avtu in povaljala Riko?

Približno trideset metrov za nama se je skupina dirjajočih mož začela vse hitreje približevati.

Odpri, sem zavpil. Ubili naju bodo.

Rika se je ozrla. Videl sem lahko, da jo je bilo strah.

Odpri, Rika. Odpri.

Videl sem, kako je njena noga vse globlje pritiskala na plin. Za sabo sem slišal Rafovo sopihanje.

O bog, o bog, je hropel.

Ozrl sem se. Rikine črne oči so prazno strmele v moje.

Saj niti ne dojamem, kaj se dogaja, sem nenadoma pomislil. Ne zaveda se. Medtem ko sem to pomislil, je spet spregovoril glas v meni: *This is a fine mess you are in*. To je neka plošča, sem pomislil, to je pesem, ki sem jo nekoč slišal.

Rika!

Ozrl sem se in zagledal možakarje iz tovarne približno petnajst metrov za nama.

Tedaj se je Rika sklonila prek sedeža. Pritisnila je na kljuko in vrata so se odprla in pogreznil sem se v avto, Raf pa se je oprijel moje majice in se povlekel k meni in avto je odpeljal z vso hitrostjo. Ko sem sedel pokonci, na širokih usnjenih sedežih chevyja in se ozrl nazaj, sem može iz tovarne videl zbledeti v rumenem prahu, ki se je dvigal za avtomobilom.

Prevedla in spremno opombo napisala **Tanja Mlaker**

Marcel Möring, nizozemski pisatelj judovskega rodu, ki živi in dela v Rotterdamu, je debitiral leta 1990 z romanom *Mendelova dediščina* in že s svojim prvencem kritike opozoril nase: *Končno spet pisatelj, ki se ne boji velikih besed*. Mendel Adenauer, protagonist romana, je obremenjen s turobno in tragično družinsko preteklostjo, saj so njegovi starši in stari starši preminili v koncentracijskih taboriščih. Mendel ima vse preveč preteklosti, zato pa nobene prihodnosti. Samu van Dijku, protagonistu Möringovega drugega romana *Silno hrepenenje*, se godi ravno nasprotno. Sam je pri enajstih letih po prometni nesreči, v kateri sta mu umrla starša, izgubil spomin in je preostanek življenja nekako taval skozi svet, od ene rejniške družine do druge, po nizozemskem podeželju skupaj z bratom Rafom, po nepomembnih

arhivih, kjer je urejal različno gradivo v pregledne mape, po opuščenem industrijskem terenu, kjer so ga najeli za opazovalca ... Edina stalna točka v njegovem življenju sta Raf in sestra Lisa. Lisa je poosebljen družinski spomin, ob vsakem snidenju neumorno pripoveduje in poustvarja njihovo otroštvo do poslednje podrobnosti. Lisa in Raf se ukvarjata s slikarstvom in fotografijo, Sam pa vse do konca ostane opazovalec, večno čakajoč, da se bo življenje vendarle začelo, pa vendar na begu, ne da bi pravzaprav vedel, pred čim beži. Ljubezen je dejanje volje, samo tako racionalno dejanje, v tem primeru Samova bratska ljubezen, ti lahko daje pribežališče sredi podivjanega in propadajočega mesta. *Silno hrepenenje* so leta 1993 nagradili z nagrado AKO, Möring pa je iz obetajočega debitanta v hipu zrasel v zastavonošo novega literarnega rodu, generacije, ki ne verjame več v polrealističen roman, na katerega je prisegala povojna generacija velikih treh, Mulischa, Hermansa in Reveja. V Möringovem svetu ne velja več zakon vzroka in posledice, smisel stvari in dogodkov pogosto ostaja nejasen, naključje in banalnost nemalokrat vodita zgodbo. Protagonisti njegovih romanov so neke vrste poslednji Mohikanci, neumorno iščejo svoje mesto v kaotičnem svetu ali pa skušajo vanj vnesti red in pregled. Prav tako tudi Nathan Hollander, protagonist zadnjega romana *V Babilonu*, ki je izšel lani. Nathan je poslednji Hollander, priletni pravljicar, ki z bratovo posvojenko Nino pristane v zasneženi lovski koči in se loti svoje življenjske naloge, pisanja družinske kronike Hollanderjev. Roman je pravi labirint raznih pripovedi, kjer avtor strokovno meša razne žanre, tako gradi svoj babilonski stolp in vse skupaj začini s pravljичnim duhom, s skrivnostmi, ki ostanejo bralcu prikrite tudi po branju. Möring je v vsakem delu skušal raziskati drugačen stil pisanja: *Mendelova dediščina* je poetična, *Silno hrepenenje* roman velemesta s primesmi road-movieja, *V Babilonu* pa je izrazito epski in napisan v klasičnem pripovednem stilu. Čeprav se Möring ne mara vmešavati v javne diskusije, pa je v njegovi prozi zaslediti socialno angažiranega pisca: Ne pišem o svetu, temveč o človeškem odnosu do sveta.